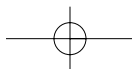
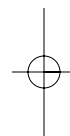
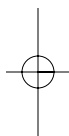
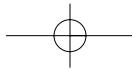
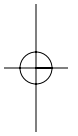
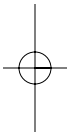
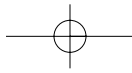
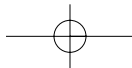

ספר זיכרון

לקהילת יהודי קימפולונג-בוקובינה והסביבה

**ספר זיכרון
לקהילת יהודי קימפולונג-בוקובינה
והסביבה**

כרך א'

**Kimpolung-Bukowina and Surroundings
A Memorial of the Jewish Community**

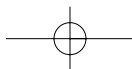
העורך: ש. אבני

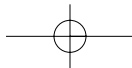
חברי המערכת:

יוסף (יולקו) קליין, ארני שפטר, יצחק מרדלר, ז'קי פיסטינר

בהוצאת ארגון יוצאי קימפולונג-בוקובינה והסביבה

תשס"ג - 2003

יבואו על הברכה:

כל אלה שתרומתם הנדיבה איפשרה הוצאת ספר זה –
מצבה ליהודי קימפולונג-בוקובינה והסביבה.

זיגפריד (בובי) שיבר – נשיא ארגון יוצאי קימפולונג-בוקובינה והסביבה,

לזכר אביו אברהם שיבר שנספה בשארגורוד ב-1942, אמו שרה
(לבית יוסיפר) שנפטרה ברומניה ונטמנה בישראל ולזכר אשתו מריאנה.

מקס ויז'ניצר – סגן נשיא ארגון יוצאי קימפולונג-בוקובינה והסביבה, לזכר הוריו
שמואל ויז'ניצר וסלי (לבית גרינברג).

מרנה רייכמן – לזכר אביה שמאי (סמי) רייכמן – הנשיא הראשון של
ארגון יוצאי קימפולונג-בוקובינה והסביבה, אמה רוזה (לבית פוהרר) ואחיה רוברט
שנקטף בדמי ימיו – מנוחתם עדן.

נתן גרטנר – לזכר הוריו סמי וסלמה גרטנר, דודו ודודתו פריגיש וסופי ברכר,
דודו וילהלם גרטנר ולכבוד דודו ודודתו קרל וברטה גרטנר, יבל"ח.

משה (מקס) צנטנר ז"ל – שתוך כדי הכנת הספר הלך מאתנו. יהי זכרו ברוך.

יעקב ואיריס מאור – לזכר הוריה משה (מקס) צנטנר וחביבה (לבית סמג'יה).

ד"ר יצחק מרדלר – לזכר הוריו שפרה ושמואל מרדלר שניספו בשארגורוד 1942.

ארני שפטר – לזכר הוריו מילו שפטר שנספה בשארגורוד (אוקראינה)
ב-1942 ודורה שפטר (פויר) שנפטרה ב-1987 בארץ.

תודה מיוחדת

לד"ר יעקב ביליג – על תרומתו הנדיבה לארגון יוצאי קימפולונג-בוקובינה
והסביבה, שנמסרה לנו באמצעות והודות
לשואל מרדלר ובתו ד"ר שרלוט (לילי) מרדלר.

תרומות נכבדות קיבלנו גם מחברינו:

אברהם אברדם

זהבה גורדון (נוישוץ)

בן-ציון פישלר

יוסף (יולקו) קליין

עיצוב העטיפה וייעוץ גרפי: **יעקב טלר**

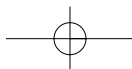
הקלדה ועימוד: **שושנה לוי**

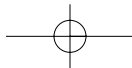
עריכת מפתח שמות: **ד"ר יצחק מרדלר**

ISBN

©

כל הזכויות שמורות לארגון יוצאי קימפולונג-בוקובינה והסביבה

מבנה הספר

כרך א

חלק ראשון: הווי יהודי לדורותיו בעיר קימפולונג ובכפרי הסביבה
חלק שני: השואה: גירוש יהודי קימפולונג והסביבה לטרנסניסטריה
חלק שלישי: חזרה הביתה. המאבק על שיקום חייהם בקימפולונג.
 עזיבת המקום ועליה לישראל. שיקום המשפחות

כרך ב

בני קימפולונג והסביבה מספרים על משפחותיהם, על סבלם בטרנסניסטריה,
 על עלייתם ארצה ועל שיקומם בישראל

תוכן העניינים

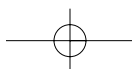
כרך א

	קטע מ"אדם" – המשורר יעקב פרידמן
1	נר נשמה לקהילה יהודית שאיננה עוד – עו"ד יצחק ארצי
2	אהבה נושנה לקהילה יהודית – פרופ' צבי יעבץ
3	עם הופעת הספר – יוסף (יולקו) קליין

חלק ראשון

פרק א' – קימפולונג והסביבה

7	גורלה של קהילה יהודית – שמעיה אבני
37	קימפולונג בוקובינה העיר – דרגוש ניסואווי
44	סיכלה – פרוור של קימפולונג – יחזקאל הולדנגרבר
48	היהודים בכפרי הסביבה – יוסף (יולקו) קליין
48	בריאה – ד"ר ברטהולד מרדלר
49	מולדוביצה – פרופ' סשה פואייר
50	פוז'וריטה – צבי ברכר
51	ואמה – ד"ר יצחק מרדלר
57	ראשי הקהילה היהודית לדורותיהם – ארני שפטר

פרק ב' – הווי דתי ודמויות

61 דת ומסורת – יוסף (יולקו) קליין
64 בתי כנסת בעיר קימפולונג – ישראל (איזו) רוזנטל
69 מעשה ברב ובשוחט – בן־ציון פישלר
71 הרב רפאל המר – ארני שפטר
71 דברים לזכרו של הרב ד"ר וולף מישל בשנת החמישים למותו – ד"ר אליאס שטיין
75 לזכר הרב רובין, זצ"ל – ד"ר שמואל (שמלקה) רובין
77 זכרונות על הרב הגאון יוסף רובין זצ"ל – הרב אפרים גוטמן
 ולוול שויחט ובנו יענקל שכטר אמני הרינה והתפילה בקימפולונג – אברהם (עדי)
78 נידרהופר
81 נעימותיו של יענקל שכטר – אמיל סאקולץ
83 החינוך המסורתי ב"חדר" – יחזקאל הולדנגרבר
84 בית הקברות היהודי בקימפולונג – ארני שפטר

פרק ג' – הפעילות הכלכלית של יהודי קימפולונג

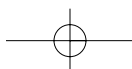
89 רקע והתפתחות כלכלית – יוסף (יולקו) קליין
93 עיסוקיהם ופרנסתם של יהודי קימפולונג לפני הגירוש – ארני שפטר
99 תיאור תעשיית העץ במחוז קימפולונג – ז'קי פיסטינר

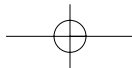
פרק ד' – החינוך בקימפולונג

105 טנטה רגינה הנהדרת – בובי שיבר
108 בית הספר היסודי (Scoala Primara) – ארני שפטר
111 הווי בית הספר העממי – דראגוש ניסויו
113 בית הספר התיכון "דרגוש וודה (Dragos Voda) – שמואל (מילו) הוימן ז"ל
125 חבר המורים ב"דרגוש וודה" – ארני שפטר

פרק ה' – התנועה הציונית

131 התנועה הציונית וארגוניה בקימפולונג – שאול מרדלר
135 ד"ר מאיר אבנר – המחנך לציונות של יהודי בוקובינה – יוסף (יולקו) קליין
137 ישראל וסרמן – דמות של מנהיג ציוני – ישראל (נצי) אלנבוגן
139 תנועת בית"ר בקימפולונג בין שתי מלחמות העולם – ד"ר יצחק מרדלר
142 הנוער הציוני בקמפולונג 1938–1940 – יצחק ילון (טוטיו יבלונובר)
143 פרטים על קן "הנוער הציוני" בקימפולונג – אליהו וגנר
144 איסק כ"ץ – חלוץ מקימפולונג – זיגי וטוליו כ"ץ
145 צעירים ונוער לדורותיהם – תמונות

פרק ו' – תרבות יידיש בקימפולונג

155	האחים פנר – אלכסנדר שפיגלבלט
159	אבי – עלי פנר – סוניה פנר
162	הטרגדיה של המשורר קובי ווהל – ארני שפטר
164	הרעב – קובי ווהל

פרק ז' – דמויות

167	הרופא של "לעניים בחינם" – אלכסנדר שפיגלבלט
168	פישל יוסיפר – בן קימפולונג שעלה לגדולה – ארני שפטר
169	ד"ר סלומאה (סלקה) מישל, כרופאה, משוררת ואישיות מיוחדת – יולקו) קליין
170	סלי ומילו סובה – נויברגר פלוויה

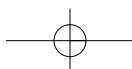
פרק ח' – הווי, סיפורים וזכרונות

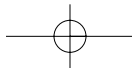
175	מפגש לא מתוכנן עם יורש העצר מיהאי – מוריץ ויינשל
176	על הווי הילדים בעירנו לפני הגירוש לטרנסניסטריה – ז'קי פיסטינר
180	הווי ודמויות בעיר קימפולונג – ישראל (איזו) רוזנטל
183	דמויות ססגוניות מנוף החברה היהודית בעיר – ז'קי פיסטינר
185	מראות ונופים בקימפולונג – וולפי גרינשפאן
188	מנופי העיר – תמונות

חלק שני

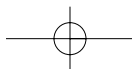
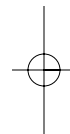
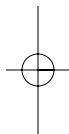
השוואה: גירוש יהודי קימפולונג והסביבה לטרנסניסטריה

193	נשמה – ליכט (ביידיש) – אלכסנדר שפיגלבלט
196	נר נשמה, השיר של אלכסנדר שפיגלבלט – תורגם מיידיש – ש. אבני
200	מפת טרנסניסטריה, עם נתיב היסורים של יוצאי קימפולונג לגיטאות ומחנות
201	טרנסניסטריה – הפרק הרומני של השואה – יוסף (יולקו) קליין
205	רישומים – אוסקר סגל
206	"טרנסניסטריה", קטעים מספרה של חוקרת – דורה ליטני
213	קטעים מיומנה של צ'רנה ברקוביץ, תרגם מגרמנית, בנה – זאב ברקת
228	יומנו של מרדכי קופשטיין – נמסר על ידי אחותו
259	נפילתו בקרב בארץ, של מרדכי קופשטיין – קטע מעתון
260	יומן הזוועות – מרים (מימי) קורבר

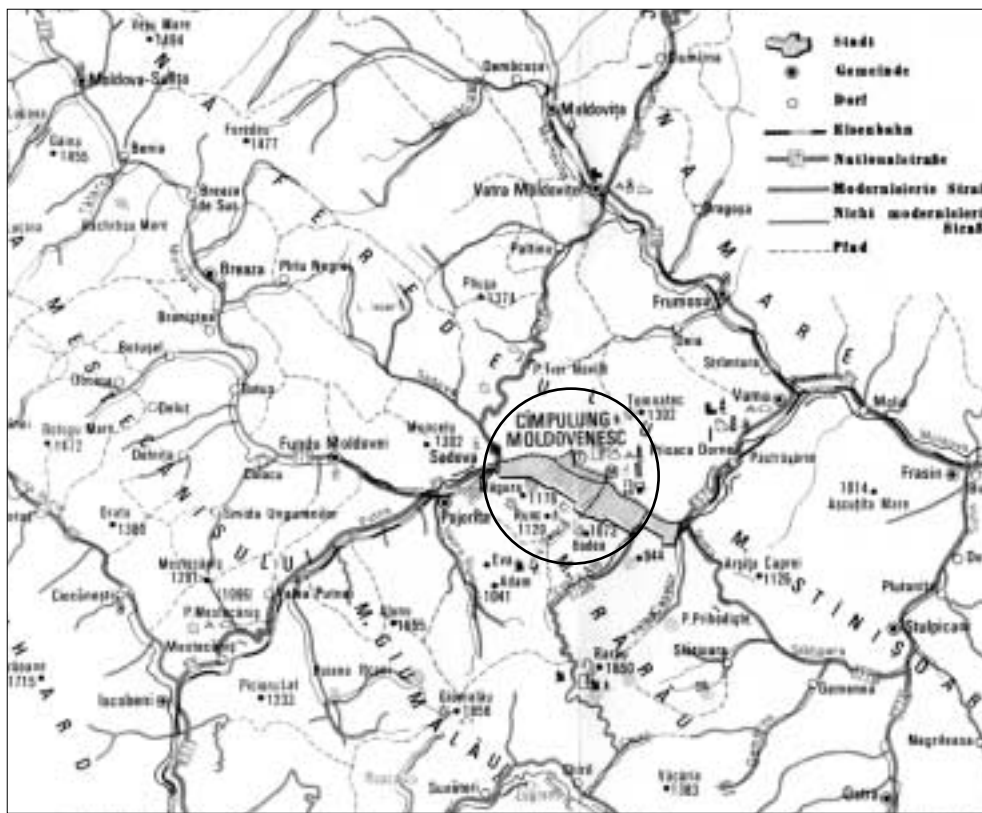
	עמנואל קרומהולץ ובני-ביתו באורווה בשומילובה ובמחנות אצל הגרמנים -
267	יעקב קרן (ז'קי קרומהולץ)
273	בני ערובה, קטע מספרו: "דרך המשקפת של שען" של אלכסנדר שפיגלבלט ...
274	והיתה טרנסניסטריה, זכרונות של רופא - ד"ר ברטהולד מרדלר
276	משפחת שיבר בטרנסניסטריה - בובי שיבר
284	פרקי זכרונות בטרנסניסטריה - אילזה לייב לבית פיסטינר
289	קורות משפחתי ועל מוראות גטו מוגילוו - דורי (דן) שפר
296	כיכד קרה שרוב תושבי קומפולונג הגיעו לשארגורוד - ד"ר ברטהולד גיאורג הארט
298	הגשר שעל הדניסטר - מאיר קלופר
299	קטעים מטרנסניסטריה - מאיר פכט
302	זכרונות טרנסניסטריה - סשה פייאר
306	פרשת העינויים ששמה טרנסניסטריה - ארני שפטר
311	פרק טרנסניסטריה בחיי - אברהם (עדי) נידרהופר
316	הצלת חיים במחנה העבודה "בטולצ'ין" - מאיר פכט
319	טריהאטי - סיפר מילו אברהם, רשם ארני שפטר
321	מקס צנטנר מציל חיים של חברו - כתב ארני שפטר מפיו של מ. צנטר
322	ניתוח בסכין מטבח - חייקה הרר
323	גהינום ושמו טריהטי - מנחם (מניו) פישלר
326	מלחמה והשרדות - מרדכי נתן שכטר
329	דמעות וכאב בטרנסניסטריה - גינציה סובה
330	לטרנסניסטריה דרך מרקולשט - פלר קלרה
331	הלפרן עמנואל הפרטיזן - ז'קי ויינריב
333	שמה שויחט משרגורוד - ז'קי פיסטינר
334	בגוטו מורפה ובמחנה טריהטי - ישראל רוזנטל
337	בית היתומים בשרגורוד - מפעלו של פרידיך ברכר ז"ל - צבי ברכר
341	גיטאות ומחנות בטרנסניסטריה - ש. אבני
351	סגירת מעגל, לטרנסניסטריה בחיפוש אחר קבר אבי - ארני שפטר
357	דבר העורך לזכרם של הניספים - ש. אבני
359	יזכור
360	רשימת בני קימפולונג-בוקובינה והסביבה שניספו בטרנסניסטריה

חלק שלישי

חזרה הביתה, המאבק על שיקום חייהם בקימפולונג עזיבת המקום ועליה לישראל, שיקום המשפחות

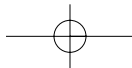
391	עמוס פרק ט'
393	סוף דבר – ז'קי פיסטינר
395	חזרה הביתה – סליק מליטה (האוספטר מוצי)
396	האווירה ברומניה לאחר חזרה מטרנסניסטריה – ז'קי פיסטינר
398	תנועת "הנוער הציוני" בקימפולונג לאחר טרנסניסטריה – יוסף (יולקו) קליין
402	תמונות
404	קן בית"ר בקימפולונג לאחר שיבה מגירוש טרנסניסטריה – ארני שפטר
408	קן "בני עקיבא" בקימפולונג – עמנואל (מוניו) הכטלינגר
410	התקומה הפרטית שלי – אף-על-פי – אלה כרמלי (גראי)
413	קורותי וקורות משפחתי – סיפור לא שגרתי – קלמן פולק
419	מזכרונות ילדותי – ד"ר אלי ארליך
422	מוסיקה ותיאטרון בקרב יהודי קימפולונג – אינג' בובי לאופמן
426	רשמי מסע מעירי קימפולונג – פבוס פישלר
427	הדור השני מבקר בקימפולונג – טלי (בתו של בורשי מנדלוביץ')
429	אישים ודמויות
430	שלושה נשיאי ארגון יוצאי קימפולונג – יוסף (יולקו) קליין
436	האדריכלית דורה גד, כלת פרס ישראל – יוסף (יולקו) קליין
438	ברוך (בנו) ונגר ז"ל בן קימפולונג בונה עיר בגליל – יוסף (יולקו) קליין
441	ברוך (בנו) ונגר ז"ל – עדי אלדר ראש העיר כרמיאל
442	בן קימפולונג שופט בישראל – עו"ד אריה נאמן
442	המשורר אלכסנדר (זיגי) שפיגלבלט, מיקירי קימפולונג שהביא את שמעה של עירנו לעולם כולו – ש. אבני
444	בן ציון פישלר מרצה לעברית – חוקר ופעיל בהנחלת הלשון – יוסף (יולקו) קליין
446	על חברו לוזיו וייסברוד – בארץ: אליעזר דגן ז"ל – ז'קי פיסטינר
447	מהנדסת ד"ר סשה פאייר – מיקירי קימפולונג – מהנדסת סילווייה מרקו
448	חייו והישגיו של פרופ' ד"ר עמנואל פופל – יוסף (יולקו) קליין
449	לזכר הנופלים
451	לזכרם
451	מרדכי קופשטיין ז"ל
451	יוסף (ג'וני) גליקמן ז"ל
452	יחזקאל שלמה (הרי) פולק ז"ל
452	משה (נחמן) סוכר ז"ל
452	ערן פרל ז"ל
453	מלך-אייזיק מינסטר ז"ל
453	שמואל יהודה (מולי) דגני ז"ל
454	חיים יוסף (ספי) שאומן ז"ל
454	שכטר אבי ז"ל
455	מפגשיהם של יוצאי קימפולונג – פליקס שיבר, ד"ר אלי ארליך, ארני שפטר
464	תמונות ממפגשים של יוצאי קימפולונג בארץ
475	מפתח השמות של כרך א' – העורך ד"ר יצחק מרדלדר

העיר קימפולונג וסביבתה

קימפולונג מראה כללי

וּבְעִיר הַיְתֵה מִשְׁפָּחָה מִתְגֹרְרֶת, שְׁמָה . . .
הִי אֲבִי־מִשְׁפָּחָה, הַיְתֵה אִם וְהָיוּ ... בָּנוֹת.
וּלְכוּלָם שְׁעָרוֹת כְּבָרְק הַזָּהָב עִם הַגִּץ הַחֲמָה
וְעֵינַיִם כְּחֵלוֹת, טְהוֹרוֹת, כְּרִקְעִים בְּבִקְרֵי הָאָבִיב,
וּלְבָבוֹת כֹּה טוֹבִים, מְזֻמְרִים, שֶׁהָיוּ דוֹאֲגִים לְכָל מַסְבִּיב
.....
וְדַבֵּר אֲזִי אֲרַע:
מִרְחוֹק גִּשְׁמָעָה בְּכִיָּה וְצִנְחוֹת פְּרוּעוֹת,
וְהָיוּ הַבְּכִיָּה וְהַצִּנְחוֹת הוֹלְכוֹת וְקָרְבוֹת.

קטע מ"אדם" של המשורר יעקב פרידמן

